

СТАНОВИЩЕ

за дисертационния труд на тема:

„РАЗВИВАЩА СРЕДА ЗА ЧЕТЕНЕ И МЕДИЙНИ ФУНКЦИИ НА КНИГАТА: ПОДХОДИ И НАГЛАСИ ЗА РАННО ФОРМИРАНЕ НА ЧИТАТЕЛЯ“ с дисертант ДАРИНА АЛЕНОВА ПАЧОВА за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по 3.5. обществени комуникации и информационни науки (журналистика – книгата като медия)

написал становището
проф.дсн Добринка Пейчева

Дисертационният труд е посветен на един особено актуален проблем, свързан с четенето и по-специално четенето при децата. Той е опит да се потърси една недостатъчно разпространена до скоро връзка, а именно връзката между „незадоволителните резултати от качеството на четенето при децата, затрудненията при четенето и отказът от четенето“ и началните години на контактите им с книгата. Дисертационният труд е търсене и на въпроса „дали читателят не се „програмира“ още в предродилния период, още в майчината утроба? заедно с другия , а именно: Кога се формира читателят?

Дисертационният труд в обем 296 страници се състои 5 глави, съдържа увод и заключение. Представена е използвана литература от 174 заглавия, от които 63 на кирилица и 111 на латиница. Към дисертационния труд са включени 14 таблици, 11 фигури, 77 диаграми, 22 илюстрации и 4 приложения. Към дисертационния труд е добавен списък на публикациите, свързани с темата на дисертационния труд и самооценката за научните приноси на дисертантката.

В дисертацията се съдържат всички необходими атрибути: цел, задачи, теза, предмет и обект, използвани методи, хипотези.

Целта на дисертационния труд отчетливо формулирана. Цели се да докаже многоаспектността на четенето като акустично-вербален и комуникационен процес в периода преди и след раждането на детето и като фактор за ранното формиране на устойчив читател. Изхожда се от презумпцията, че новороденото е в процес на интензивна социализация с постепенно разширяваща се микросреда и с него трябва да се изгражда комплексна социална връзка паралелно с четенето на глас.

За доказването на дисертационната цел са предвидени няколко конкретни задачи: 1. да бъдат *синтезирани* съвременните възгледи за четенето като неврофизиологичен, когнитивен и комуникационен процес, които са в основата на формирането на бъдещ читател. 2. да се обобщят новите изследвания за перцепцията на бебето в предродилния период и доказателствата за ефектите от ранната комуникация с него. 3. да се проучи и обясни същността на четенето на глас и влиянието му върху важни зони на когнитивния апарат на формиращия се индивид, отговарящи за четенето. 4. е чрез емпирични проучвания сред целеви групи – родителите на бъдещия читател – да се обоснове мисията на четенето на глас; 5. Пета задача е да се предефинира и обогати спектърът от функционалности на книгата, насочени към формиране на развиваща среда за ранно четене.

Отделните задачи нямат самоцелен характер, а напротив свързани са много тясно с целта и са нейна релевантна конкретизация, допринасяща за успешното реализиране на намеренията на дисертантката.

За успешно реализиране на целта говори и реализираният набор от използвани изследователски методи: разработване и провеждане анкетни проучвания . Разделени са на 3 фази и са насочени към изследване на :

1) Нагласите за поддържане на развиваща среда за четене по време на бременността – анкетно онлайн и офлайн проучване сред бременни в трети триместър бъдещи майки От общо 112 бременни жени от България, които са взели участие в проучването, 21 анкети са попълнени при пряк контакт на автора с респондентите, останалите 91 анкети са попълнени онлайн.

2) Ефекти при бебето в развиваща среда за четене (фаза 2) – онлайн анкета и индивидуална пряка анкета сред родители на бебета на възраст 0-12 месеца за ефекта от четенето на глас. От общо 71 родители, които са взели участие. 4 анкети са попълнени на хартиен носител, останалите 67 анкети са попълнени електронно.

3) Ефекти при детето в развиваща среда за четене (фаза 3) – отново са използвани същите методи сред родители на деца на възраст 1-3 години за ефекта от четенето на глас.От общо 77 родители, които са взели участие 13 анкети са попълнени на хартиен носител, останалите 64 анкети са попълнени електронно.

Изследователските методи, които са използвани отговарят напълно на целта и задачите, които са предвидени в дисертацията и дават емпиричен доказателствен материал за концептуализиране на проблематиката.

Дисертацията е написана на добър научен език. Дарина Пачова демонстрира много добри изследователски и аналитични умения, както и умения за структуриране текстове и извеждане на същностни моменти.

Дисертантката е използвала богат набор от литературни източници и емпирични изследвания, с което допринася за приемане на нейните виждания

Дарина Пачова е популяризираща своите идеи. Тя притежава необходимия брой публикации по темата на дисертационния труд

Приносителите, които си е посочила Пачова, са релевантни на положените изследователски усилия:

1. концептуализирана е идеята на дисертантката за формиране на развиваща среда за ранно четене на книги. Проведените емпирични проучвания осигуряват доказателствен материал за преразглеждане на възгледите за наличие на установена зрялост за четене и за създаване на условия за максимално ранното формиране на устойчив читател.

2. Експлицирано е ново изследователско поле за четене между четящ и слушащ субект, свързано с четене на глас в специфична среда за формиране на бъдещите читатели. Изградена е методологична рамка на процеса „четене на глас“ с неговите параметри и модалности (особеностите на гласа на четеца като ритмика, метрика, интонационното оформяне на речта – мелодика, пауза, интензитет, темп, тембър и др., илюстрациите в книгите и физическото присъствие на четящият).

3. Аргументирана е идеята на дисертантката, че формирането на читателски нагласи у децата зависи от медийните модалности на средата, в която са се развивали още преди раждането. Описани са особеностите във фазите на когнитивното развитие на неродените, които позволяват максимално ранното формиране на нагласи за четене..

4. Обосновавана е функционалната енергетика на четенето като връзка между четящ и слушащ субект, отнесена към децата, на базата на

проведено анкетно проучване в България, осъществено в три фази: нагласи сред родителите за поддържане на развиваща среда за четене по време на бременността, ефекти при бебето в развиваща среда за четене и ефекти при детето до 3годишна възраст в развиваща среда за четене.

5. Дефинирано е понятието „развиваща среда за четене” . Описано е като комуникационна среда, която благоприятства формирането на бъдещ читател от най-ранните етапи в развитието на човека

В дисертацията се открояват и научно-приложни приноси:

1. Обвързване на „четенето на глас” в съвременните приоритети за ранното педагогическо възпитание.
2. Изведена е нова целева група в издателската сфера – родители с нагласи за ранно култивиране на читателски потребности у своите деца
3. Откроява се нова пазарна ниша за книгоиздателите – книгите за намиращи се в утробата на майките си деца.
4. Предложена е двуаспектна типология на книгите за ранно формиране на деца читатели - функционална типология и съдържателна типология на базата на потребностите на родителите да общуват с неродените си деца чрез четене на глас. Резултатите от систематичния библиографски обзор може да послужи като ориентир на българските издателства, книготърговски организации и библиотеки при подбора на специфични произведения в тази посока.

Препоръките, които отправям т са в следните две посоки:

- По плътно съобразяване с жанровата особеност на труда. Наименоването на дисертацията на някои места като изследване е нерелевантно като цяло и особено когато се имат предвид глави и параграфи. Релевантно е най-вече при конкретните емпирични

изследвания, предвидени за постигане на целите и задачите на дисертацията, както и като синоним по изключение. Дисертациите са действително изследователски трудове, но се различават от останалите изследователски продукти – монографии и студии именно защото отговарят на определена специфика.

- Втората ми препоръка е свързана с прецизиране на употребата на прилагателното медиен, медийни, медийно пред медии / имам предвид конкретнокнигата/, тъй като в определени случаи се стига до тавтологични словосъчетания.

Препоръките и бележките ми не омаловажават качествата на дисертационния труд. Поздравявам научния ръководител и дисертантката за идеята им да бъде изследван този малко познат в нашата страна проблем, както и за постигнатия им резултат.

В заключение заявявам, че ще гласувам с „да“ за получаване на образователната и научна степен „Доктор“ на Дарина Пачова по 3.5. обществени комуникации и информационни науки (журналистика – книгата като медия)

Член на Научно жури

проф.дсн Добринка Пейчева

27.02.2018

София